

Sygn. akt II PK 134/15

POSTANOWIENIE

Dnia 15 grudnia 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Myszka

w sprawie z powództwa R. Ł.

przeciwko Zespołowi Szkół [...] w K.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 15 grudnia 2015 r.,

na skutek skargi kasacyjnej powódki od wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy z dnia 16 grudnia 2014 r., sygn. akt VI Pa 121/14,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, bez obciążania skarżącej kosztami zastępstwa procesowego strony pozwanej w postępowaniu kasacyjnym.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 16 grudnia 2014 r. Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Bydgoszczy, w sprawie z powództwa R.Ł. przeciwko Zespołowi Szkół [...] w K. o zapłatę, oddalił apelację powódki od wyroku Sądu Rejonowego w Bydgoszczy, oddalającego jej powództwo w całości. W przedmiotowej sprawie ustalono, że miał zastosowanie regulamin ZFŚS Zespołu Szkół [...] w K. z dnia 5 października 2009 r. Zgodnie z jego pkt. 2 i 4, świadczenia udzielane były na wniosek osób uprawnionych, a podstawą do przyznania świadczeń stanowił dochód przypadający na osobę w rodzinie obliczony na podstawie zaświadczeń. Tymczasem powódka wprawdzie składała w latach 2010-2013 wnioski o wypłatę świadczeń z ZFŚS, lecz żaden z nich nie spełniał wymogów

przywołanego regulaminu. W szczególności skarżąca, wbrew brzmieniu ustawy i regulaminu, nie przedkładała dowodów na okoliczność osiąganych przez siebie i małżonka aktualnych dochodów. Nie uzupełniała też braków wniosków, choć była do tego wzywana przez pozwanego pracodawcę. Takie zaniechania powódki uniemożliwiały pozwanemu wypłatę wnioskowanych świadczeń. Dlatego Sądy orzekające w sprawie uznały, że powódka nie spełniła warunków koniecznych do przyznania jej świadczeń z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, co w konsekwencji oznaczało, że jej roszczenie o zasądzenie kwoty 10.287 zł tytułem świadczeń z ZFŚS, na podstawie art. 8 ust. 1 i 2 ustawy o Zakładowym Funduszu Świadczeń Socjalnych (Dz.U. Nr 43, poz. 163 z ze zm.), było bezzasadne.

W skardze kasacyjnej powódka zarzuciła naruszenie przepisów prawa materialnego: 1/ art. 8 ust. 2 ustawy o Zakładowym Funduszu Świadczeń Socjalnych (Dz.U. Nr 43, poz. 163 z ze zm.) przez błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że środki przyznawane w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych nie mają charakteru roszczeniowego; 2/ ust. 3 Rozdziału III Regulaminu Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych strony pozwanej 5 października 2009 r. poprzez jego zastosowanie w niniejszej sprawie.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do jej rozpoznania skarżąca uzasadniła treścią art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c., utrzymując, że: 1/ „w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne. Brak jednoznacznego stwierdzenia na poziomie ustawy o charakterze prawnym zakładowego funduszu świadczeń socjalnych tworzonych na podstawie regulaminu pracodawcy powoduje arbitralność rozstrzygnięć w zakresie wypełniania funkcji socjalnych. Efektem tego może być niezgodność art. 8 ust. 2 ustawy o Zakładowym Funduszu Świadczeń Socjalnych (Dz.U. Nr 43, poz. 163 z późn. Zm.) z art. 1 ust. 1 tejże ustawy oraz sensem tworzenia pomocy socjalnej dla pracowników. Charakter prawny zakładowego funduszu świadczeń socjalnych nie był przedmiotem licznych orzeczeń Sądu Najwyższego, przez co powyższa kwestia wymaga zajęcia jednoznacznego stanowiska i przerwania wspomnianej dowolności interpretacyjnej”;

2/ „istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości. Przepisem, który wymaga jednoznacznej interpretacji jest mianowicie art. 8 ust. 2 ustawy o Zakładowym Funduszu Świadczeń Socjalnych (Dz. U. Nr 43,

poz. 163 z późn. zm). W literaturze istnieje spór, co do jego charakteru prawnego, przede wszystkim w zakresie możliwości odmowy świadczenia uprawnionym spełniającym kryteria socjalne, jednak na skutek przekazania pracodawcy uprawnień do arbitralnego tworzenia wymagań udowodnienia swojej sytuacji materialnej mogą oni być pozbawieni świadczeń. Powyższa sytuacja jest sprzeczna z naczelną ideą przyświecającą tworzeniu zakładowego funduszu świadczeń socjalnych jakim jest pomoc socjalna pracownikom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej”;

3/ „Skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Przyjęcie założenia o roszczeniowym charakterze zakładowego funduszu świadczeń socjalnych powoduje, że odmowa przyznania świadczeń przez pozwanego powódce była nieuprawniona, a tym samym oddalenie powództwa przez Sąd I i II instancji było niezasadne”.

Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającego go wyroku Sądu Rejonowego w Bydgoszczy oraz orzeczenie co do istoty sprawy poprzez zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kwoty 10.287 zł tytułem świadczeń z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, alternatywnie wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Bydgoszczy oraz zasądzenie od pozwanego na jej rzecz kosztów procesu za pierwszą, drugą instancję i postępowanie kasacyjne.

Pozwana w odpowiedzi na skargę kasacyjną powódki wniosła o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania, a w przypadku jej przyjęcia - o jej oddalenie oraz zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest środkiem zaskarżenia o charakterze szczególnym, co potwierdza treść art. 398¹ § 1 i § 2 k.p.c., utrwalona judykatura oraz dominująca i reprezentatywna doktryna. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne

wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, a ponadto, gdy zachodzi nieważność postępowania lub gdy skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Przytoczone przesłanki ustawowe stanowią obligatoryjne i konstrukcyjne wymaganie podlegające ocenie we wstępnym stadium postępowania kasacyjnego (tzw. przedsądzie). Należy przypomnieć, że zagadnienie prawne jest to zagadnienie, które wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego lub uregulowaniem prawnym, których wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wnioski o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Sformułowanie istotnego zagadnienia prawnego w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. powinno przybrać postać porównywalną z formułowaniem zagadnienia prawnego budzącego poważne wątpliwości, o którym stanowi na przykład art. 390 § 1 k.p.c. Chodzi więc o przedstawienie wyraźnych wątpliwości co do określonego przepisu (normy) lub zespołu przepisów (norm), albo szerzej i bardziej ogólnie – wątpliwości co do pewnego uregulowania prawnego (instytucji prawnej). Sformułowane zagadnienie powinno odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, a którego wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy przyczyni się do rozwoju jurysprudencji i prawa pozytywnego. Rolą Sądu Najwyższego, jako najwyższego organu sądowego w Rzeczypospolitej Polskiej, nie jest bowiem działanie w interesie indywidualnym, lecz powszechnym, poprzez ochronę obowiązującego porządku prawnego przed dowolnością orzekania i ujednolicanie praktyki stosowania prawa pozytywnego (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 4 lutego 2000 r., sygn. akt II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147, z dnia 16 kwietnia 2008 r., I CZ 11/08, LEX nr 393883). Także przesłanka potrzeby dokonania wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów nie została należycie uzasadniona. Zgodnie z ustalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego potrzeba wykładni przepisu budzącego poważne wątpliwości lub wywołującego rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) zachodzi wtedy, kiedy jego

niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie bądź, kiedy przepis ten nie doczekał się wykładni w kierunku wskazywanym przez skarżącego (por. postawienia Sądu Najwyższego: z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK104/08, LEX nr 42436, z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, LEX nr 57231).

Wniesiona skarga kasacyjna nie spełniała tych kryteriów przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 8 ust. 1 i 2 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu, a zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu, z uwzględnieniem ust. 1, oraz zasady przeznaczania środków Funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej określa pracodawca w regulaminie ustalonym zgodnie z art. 27 ust. 1 albo z art. 30 ust. 5 ustawy o związkach zawodowych. W judykaturze i piśmiennictwie wskazuje się jednolicie, że „ustawa ta nie zawiera przepisów, które kreowałyby roszczeniowy charakter ulgowych usług i świadczeń oraz wysokości dopłat z funduszu świadczeń socjalnych, które mają charakter uznaniowy i socjalny w tym sensie, że przed przyznaniem określonych świadczeń socjalnych pracownik nie ma bezpośredniego roszczenia do pracodawcy o ich przyznanie i wypłatę” (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 lutego 2008 r., II PK 156/07, OSNP 2009 nr 7-8, poz. 96).

Przytoczone przez skarżącą we wniosku okoliczności w istocie prowadzą do ponownego wykazania Sądowi Okręgowemu rzekomych błędów, których Sąd ten nie dopuścił się, przyjmując za własne ustalenia faktyczne oraz ocenę prawną poczynioną przez Sąd pierwszej instancji w przedmiotowej sprawie. Wiążące Sąd Najwyższy ustalenia faktyczne (art. 398¹³ § 2 k.p.c.) nie pozostawiają wątpliwości, że procedura składania wniosków o wypłatę świadczeń z ZFŚS pozwanej była przejrzysta i to wyłącznie zaniechanie składania wymaganych dokumentów przez skarżącą wykluczało możliwość podjęcia decyzji o przyznaniu jej żądanych świadczeń.

Ze względu na oczywistą bezzasadność wniesionej skargi Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji w zgodzie z art. 398⁹ § 2 k.p.c., a o kosztach postępowania kasacyjnego na podstawie art. 102 k.p.c.